Ahti Vänttinen
Suomen Muusikkojen Liitto ry
7.5.2021

Asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle vuoden 2021 toiseksi lisätalousarvioksi (HE 68/2021 vp)

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteamme lausuntonamme seuraavan:

Kulttuurin tukipaketti ja sen kohdentaminen

Kulttuurille suunnattu paketti mahdollistaa välttämättömien tukitoimien kohdentamisen alalle, joka on kärsinyt raskaasti koronarajoitusten seurauksista. Erityisesti esittävien alojen freelancerit ovat olleet vailla työntekomahdollisuutta viime vuoden maaliskuusta lähtien. Paketin suuruus ei ole riittävä kompensoimaan menetyksiä, mutta jos se saadaan nopeasti perille, se voi helpottaa monen tilannetta.

Kiinnittäisimme erityisesti huomiota *freelancerien noin 65 miljoonan euron tuen saamiseen perille tehokkaasti, nopeasti ja oikein kohdentuen*.

Taiken kautta jaettava apurahamuotoinen tuki tulisi tässä tilanteessa kohdentaa nettomenetysten ja koronapandemiaa edeltäneen tulotason perusteella. Tällöin ei tulevaisuuteen suuntautuva taiteellisen työn suunnitelma ole oikea peruste, vaan alan työstä ennen koronapandemiaa saadut tulot, jotka osoittavat paitsi menetyksen suuruuden, myös toiminnan ammattimaisuuden.

Taiteen ja kulttuurin alalla on sektoreita, joille koronakriisi ei ole aiheuttanut läheskään yhtä merkittäviä menetyksiä kuin esittäville aloille, ja tästäkin syystä työsuunnitelmaperusteinen tuki kohdentuisi suurelta osin väärin ja tehottomasti.

Taiken apurahahakemuksen edellyttämä työsuunnitelma eri erottele koronan johdosta isoja menetyksiä kohdanneita hakijoita muista hakijoista, ja tällöin kyse ei ole hallituksen esityksen mukaisesti ”covid-19-epidemian vaikutusten vähentämisestä kulttuurin ja taiteen alan henkilöille, toiminimille ja yksinyrittäjille”, vaan yleisestä kulttuuriapurahojen jakamisesta joka pulverisoituu koko kentälle ilman suoranaista yhteyttä koronaepidemian vaikutuksiin. Varojen käyttö ei silloin ole tehokasta eikä se vastaa hallituksen esityksen tarkoitusta.

Taiken nykyinen apurahamenettely on kallis, hidas ja tehoton tapa tukea pandemian johdosta kärsineitä kulttuurialan freelancereita. Pääluokassa 29.80 osoitetaan 110 000 euron summa määräaikaisen henkilöstön

palkkaamiseen korona-avustuksen myöntämisestä aiheutuviin lisääntyneisiin tehtäviin. Jos tuki myönnettäisiin pääasiassa numeraalisen hakemustiedon perusteella kuten yritystukien puolella, käsittely voitaisiin automatisoida, se nopeutuisi merkittävästi, eikä prosessi aiheuttaisi tällaisia huomattavia henkilöstökulujen lisäyksiä.

Taiken apurahaprosessi perustuu asiantuntija-arviointiin, jossa yksittäiset, varsin heterogeenisella asiantuntemuksella varustetut henkilöt lukevat yksi kerrallaan valtavan määrän hakemusten sisältämiä työsuunnitelmia, jotka laaja kirjo erilaisia ja erilaisin kirjallisin valmiuksin varustettuja hakijoita ovat kirjoittaneet, pyrkimyksenään maksimoida mahdollisuutensa saada apuraha. Tällainen prosessi sisältää lukemattoman määrän inhimillisiä epävarmuustekijöitä sekä hakijoiden että käsittelijöiden suhteen, jotka vaarantavat hakijoiden tasapuolisen ja neutraalin kohtelun ja heidän oikeusturvansa toteutumisen. Jos vertailukohdaksi otetaan numeraaliseen ja monivalintapohjaiseen dataan perustuva pitkälti automatisoitu hakuprosessi, jollaista olemme esittäneet, on tasapuolisen kohtelun toteutuminen ratkaisevasti varmempaa.

Asioita, joita hakijat vapaamuotoisessa työsuunnitelmassa esittävät, on mahdotonta yhteismitallistaa tai kontrolloida, mikä tekee hakemusten arvioinnista ja vertailusta altista käsittelijöiden subjektiivisille käsityksille ja eroille tiedon tasossa ym. seikoissa. Jos hakijat esittäisivät hakemuksessa vain numeraalisia tietoja koskien mm. tulotasoa ennen pandemiaa ja nettomenetyksiä pandemian johdosta tai monivalintoja, tiedot olisivat vertailukelpoisia, ja väärien tietojen esittäminen saattaisi täyttää petoksen tunnusmerkistön. Käsittelyn neutraalisuus, tasapuolisuus ja kontrolloitavuus olisivat aivan eri tasolla kuin nykyisessä Taiken apurahamallissa. Käsittely tapahtuisi automatisoidusti, eikä sen kesto riippuisi hakemusmäärästä.

Suuri joukko taiteen ja kulttuurin alan freelancereita sinnittelee taloudellisen ja henkisen kestokykynsä äärirajoilla. Ei ole kohtuullista, että se saavatko he apua hallituksen esittämästä tukipaketista vai eivät, jää riippumaan siitä osaavatko he sopivalla tavalla muotoilla tulevaa työskentelyä koskevan suunnitelman, ja siitä mitä joku yksittäinen hakemuskäsittelijä heidän kirjoitelmastaan ajattelee. Koronatukien hakuprosessi tulee viipymättä modernisoida tälle vuosikymmenelle ja huolehtia siitä, että tuki saadaan nopeasti ja oikein kohdistuen perille.

Helsingissä, 5. toukokuuta 2021

Ahti Vänttinen
puheenjohtaja
Suomen Muusikkojen Liitto ry